

Motion om ett utvecklat värderingsarbete i skolan

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) föreslår i en motion väckt i kommunfullmäktige att staden tar fram ett koncept för värderingsarbete i förskolan och skolan som bemöter destruktiva mansnormer i samhället i stort och på sociala medier.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Akademikerförbundet SSR, Organisationen MÄN, RFSL, Sveriges Lärare Stockholm och Sveriges Skolledare Stockholm. Organisationen MÄN, Sveriges Lärare Stockholm och Sveriges Skolledare Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att våldsprevention och normkritiskt arbete prioriteras högt i stadens skolor och förskolor och att det finns flera pågående planerade kompetenshöjande insatser riktade till förskole- och skolpersonal inom de områden som motionären tar upp.

Förskolenämnden anser att formuleringar som finns i skollagen och förskolans läroplan är tydliga och tillräckliga för att vägleda värderingsarbetet i förskolan. Iförskolan genomsyrar arbetet med normer och värden hela verksamheten.

Socialnämnden lyfter att staden sedan 2015 arbetat med det universella våldsförbyggande programmet *Mentorer i våldsprevention* (MVP) och att antalet skolor som arbetar med MVP växer. Socialnämnden anser att ett fortsatt värderingsarbete bör bygga vidare på detta.

Utbildningsnämnden framhåller att varje rektor och skola har ett uppdrag att implementera universella våldspreventiva program med fokus på män, pojkar och maskulinitetsfrågor. Därutöver lyfts bland annat det pågående arbetet med MVP och särskilda medel för att utveckla det normkritiska värdegrundsarbetet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser inte att det finns ett behov av ett koncept utöver det som framkommer i läroplanen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd understryker att förskolorna i stadsdelen arbetar med värderingar, normer och social kompetens. Vidare lyfts behovet av att fortsätta arbeta med värderingsarbetet i förskolan och skolan men stadsdelen ser inget behov av att ta fram ytterligare material för att detta ska kunna genomföras.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att fältassistenter arbetar aktivt och systematiskt med norm- och våldspreventivt arbete på skolorna i stadsdelen. Stadsdelen ser inget behov av att ta fram ett stadsgemensamt koncept för värderingsarbete för förskolan då arbetet redan fortgår.

Akademikerförbundet SSR ser positivt på förslaget om att ta fram utbildning och strukturer för ett stärkt värderingsarbete med medskicket att det behövs förutsättningar för att elevhälsa och socialtjänst ska kunna arbeta mer förebyggande och främjande.

RFSL Stockholm avstyrker motionen då de menar att resurserna istället bör användas för att utveckla den befintliga kompetens och utbildningar som redan finns i stadens ideella föreningar för att bemöta destruktiva normer.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Vi instämmer helt i problembeskrivningen kring att destruktiva mansnormer skapar stora problem både i skolan men även i samhället i stort. Skolan har här ett viktigt uppdrag i att fostra våra unga i demokratiska värderingar, allas lika värde och inte minst att motverka alla former av hot och våld. Här är skolans värderingsarbete helt avgörande och en del av skolans uppdrag som inte får prioriteras bort.

Det är också därför som skolans värderingsarbete, det normkritiska arbetet kring exempelvis machokulturer och skolans samtyckesundervisning är prioriterade områden i vår budget och i förvaltningens arbete.

Som framgår av remissvaren har också staden i flera år arbetat med programmet *Mentorer i våldsprevention* (MVP) som utgår ifrån en lektionsserie med fokus på att förebygga stereotypa könsroller, arbeta med jämställdhet och motverka destruktiva maskulinitetsnormer och våld. Modellen innebär att hela skolorna involveras och skapar en systematik i skolans våldspreventiva arbete. Det pågår också ett aktivt utvecklingsarbete kring MVP genom att exempelvis sprida modellen till yngre elever i förskoleklass och lågstadiet, att i ökad utsträckning inkludera föräldrar i arbetet samt att sprida arbetssättet till fler skolor.

Utbildningsnämnden ger därutöver ekonomiska medel för att ytterligare stärka skolornas arbete kring normmedvetenhet, våldsprevention och undervisning kring sexualitet, samtycke och relationer.

Alla rektorer i Stockholms stad har ett uppdrag att arbeta med våldspreventiva program med fokus på maskulinitetsfrågor. Som motionären är medveten om innebär dagens lagstiftning att det är upp till varje rektor och skola att avgöra vilka behov som finns på respektive skola och att utifrån detta utforma arbetet. Det är i grunden viktigt att värderingsarbetet på skolorna kan anpassas till vilka utmaningar som finns på skolan och bland eleverna. Det råder däremot ingen tvekan om att skolans värderingsarbete är högt prioriterat och att staden erbjuder ett brett och gediget stöd till våra skolor för att bland annat motverka att destruktiva maskulinitetsnormer får fäste bland eleverna.

Bilaga

Motion om ett utvecklat värderingsarbete i skolan, dnr KS 2024/809-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. Att bifalla motionen
3. Att därutöver anföra

Vi välkomnar det arbete som görs i staden med MVP men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar dock om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Vi anser att skolan behöver kunskap om destruktiva antidemokratiska värderingar. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikaliserings. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 18 december 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson och Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Motionären Jan Jönsson (L) föreslår i sin motion till kommunfullmäktige att staden tar fram ett koncept för värderingsarbete i förskolan och skolan som bemöter destruktiva mansnormer i samhället i stort och på sociala medier.

I motionen beskrivs att män utövar det mesta av våldet i samhället och att detta delvis beror på värderingar och normer som kopplar ihop maskulitet med våld samt manlig status och våld. Motionären framhåller att denna destruktiva syn på maskulinitet är en av flera pusselbitar för att förstå gängkriminaliteten.

Motionären skriver också att skolans arbete med källkritik behöver utvecklas samt att förskollärare, lärare och annan skolpersonal inte har fått utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Akademikerförbundet SSR, Organisationen MÄN, RFSL, Sveriges lärare Stockholm och Sveriges skollära Stockholm. Organisationen MÄN, Sveriges lärare Stockholm och Sveriges skollära Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads jämställdhetsarbete inkluderar alla oavsett kön och är viktigt för visionen om en stad för alla som håller samman. Arbete mot våld och för en ökad trygghet har mycket hög prioritet för Stockholms stad. I stadens program mot våld är den övergripande visionen ”Stockholm är en stad fri från våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.”

All personal inom grund- och gymnasieskolan har ett viktigt uppdrag gällande att motverka stereotypa könsroller samt att aktivt arbeta för jämställda värderingar och mot alla former av våld. Arbete med källkritik är också något alla grund- och gymnasieskolor arbetar aktivt med.

Utbildningsnämnden och stadens skolor och förskolor prioriterar våldsprevention och normkritiskt arbete högt. Stockholms stad har sedan 2016 arbetat med etablerade våldsförebyggande universella program och insatser. Utbildningsnämnden har anställt en samordnare för att särskilt stödja skolorna i detta arbete. Det finns flera pågående

och planerade kompetenshöjande insatser riktade till förskole- och skolpersonal inom de områden som motionären tar upp.

Några exempel på styrning och arbete som pågår är följande. I handlingsplanen ”*Våga fråga, lyssna och agera!*” framgår det att varje rektor och skola ansvarar för att implementera strukturerade universella våldspreventiva program med fokus på män, pojkar och maskulinitetsfrågor. Uppdraget gäller för åren 2021–2025. Varje rektor har mandat att besluta om att organisera sin skola utifrån det verksamheten är i behov av.

Stödmaterial ”*Att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet*” vänder sig till lärare och annan pedagogisk personal i skolan. Det innehåller bland annat filmer om maktlekar, mobbing, konflikter och konflikthantering, empati, brott i grupp, gängkriminalitet, vardagsvåldet i skolan, skojbråk, machoideal samt hot och hat.

Staden har också valt att arbeta med programmet ”Mentorer i våldsprevention (MVP)” för gymnasiet, högstadiet och mellanstadiet samt för anpassad grund- och gymnasieskola. Programmet skapar en systematik i skolans arbete mot trakasserier, kränkningar och våld. Vid vårterminens slut hade 46 grundskolor arbetat med MVP. Under hösten kommer utbildningsnämnden och några skolor delta i Länsstyrelsens spridningskonferens av det våldspreventiva materialet ”Tåget” som riktar sig till yngre barn.

Slutligen arbetar de kommunala grund- och gymnasieskolorna för att eleverna återkommande i utbildningen ska få möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. I utbildningen granskas maktstrukturer kopplade till kön och våld. Eleverna ges även möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang.

Motion om ett utvecklat värderingsarbete i skolan besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Skribenten lyfter fram att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete men att flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal saknar utbildning i att bemöta destruktiva värderingar. Förskoleförvaltningen svarar på remissen utifrån förskolans perspektiv.

Förvaltningen håller med skribenten om vikten av att motverka destruktiva normer och ideologiska åsikter samt att det kan behövas vidare insatser för att stärka medarbetare i detta arbete.

Förvaltningen anser dock att de formuleringar som finns i Skollagen och förskolans läroplan är tydliga och tillräckliga för att vägleda detta arbete. Enligt förskolans läroplan ska förskolan:

aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att efterhand omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Läroplanen ställer upp följande mål för målområdet Normer och värden. Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra
- förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen
- respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna
- ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället

Läroplanen ställer utifrån dessa mål även upp riktlinjer för förskollärare respektive arbetslagets ansvarsområden. I förskolan är arbetet med normer och värden centralt och grundläggande och genomsyrar hela verksamheten.

Därtill har de olika skolformerna olika förutsättningar utifrån barnen och elevernas åldrar vilket kan innebära svårigheter att formulera ett sammanhållet koncept som omfattar samtliga skolformer. Om ett sådant gemensamt koncept ändå formuleras kommer det sannolikt behöva förtydligas vad det innebär för de olika skolformerna utan att dessa avviker från de nationella målen.

Sammanfattningsvis menar förvaltningen att läroplanens skrivningar tillgodoser det behov som skribenten avser. Förvaltningen vill ändå betona vikten av att genom fortbildning stärka personal som är i behov av det

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Våld kan förebyggas genom att utmana föreställningar om manlighet som rättfärdigar våld och utbildningsförvaltningen har kontinuerligt kompetenshöjande insatser inom området för personal i stadens skolor. Enligt utbildningsnämndens handlingsplan ”Våga fråga, lyssna och agera” ansvarar varje rektor och skola för att implementera strukturerade universella våldsförebyggande program med fokus på män, pojkar och maskulinitetsfrågor och varje rektor har mandat att besluta om att organisera sin skola utifrån det verksamheten är i behov av.

Staden har sedan 2015 arbetat med det universella våldsförebyggande programmet Mentorer i våldsprevention (MVP) för gymnasiet, högstadiet och mellanstadiet samt för anpassad grund- och gymnasieskola. Antalet skolor som arbetar med MVP växer och för närvarande har 46 skolor valt att arbeta med programmet. Under hösten kommer utbildningsförvaltningen och flera skolor delta i Länsstyrelsens spridningskonferens av det våldspreventiva materialet ”Tåget”, som är en anpassning av MVP för yngre elever från förskoleklass till årskurs 6. Varianter av MVP har utvecklats för stödjande värderingsarbete i fritids- och fältverksamhet samt för att kunna involvera föräldrar genom föräldraträffar. Arbetet med MVP engagerar flera olika yrkesroller som samverkar inom skolor, stadsdelsförvaltningar, fritidsgårdar och parklekar.

MVP baserar sig på forskning om våld, makt och kön utifrån ett intersektionellt perspektiv samt på beprövad erfarenhet om vilka riskfaktorer som går att motverka och vilka skyddsfaktorer som går att stärka genom pedagogiska insatser. De tre centrala förändringskomponenterna i MVP är:

- Öka medvetenheten och kunskapen om våld,
- Förändra normer som leder till våld, med särskilt fokus på normer kring maskulinitet,
- Främja konstruktiva åskådaringripanden, genom att ge verktyg och övning att säga ifrån för den som blir vittne till kränkningar och våld.

Det är önskvärt att de vuxna som barn och unga möter på sina olika arenor har en tillräcklig samsyn och gemensamma verktyg för att förebygga våld. MVP som utvecklats för skola, fritid och föräldrar möjliggör ett sammanhållet våldspreventivt arbete och förvaltningen föreslår att ett fortsatt värderingsarbete bygger vidare på detta.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på motionen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen vill inledningsvis betona vikten av att all personal inom grund och gymnasieskolan har ett viktigt uppdrag att motverka stereotypa könsroller för att aktivt arbeta för en attitydförändring bland barn och ungdomar, så att dessa tar avstånd från alla former av våld.

Normkritiskt arbete och våldsprevention är högt prioriterat inom central förvaltning. För att stötta skolorna i detta arbete har förvaltningen anställt en centralt placerad samordnare. Det är även ett prioriterat område på stadens skolor och utbildningsförvaltningen har flera pågående och planerade kompetenshöjningsinsatser inom de områden som skrivelsen berör, såväl breda som riktade till olika yrkesgrupper.

I handlingsplanen ”Våga fråga, lyssna och agera!” framgår det att varje rektor och skola ansvarar för att implementera strukturerade universella våldspreventiva program med fokus på män, pojkar och maskulinitetsfrågor. Uppdraget gäller mellan 2021–2025. Varje rektor har mandat att besluta om att organisera sin skola utifrån det verksamheten är i behov av. Behovet kan se olika ut på olika skolor och i olika områden och därför behöver formerna för att arbeta med värdegrundsfrågor och våldsprevention variera.

Sedan 2016 har Stockholms stad arbetat med etablerade våldsförebyggande universella insatser och program. Staden har valt att arbeta med programmet ”Mentorer i våldsprevention (MVP)” för gymnasiet, högstadiet och mellanstadiet samt för anpassad grund- och gymnasieskola. Under hösten kommer förvaltningen och skolor att delta i Länsstyrelsens spridningskonferens av det våldspreventiva materialet ”Tåget”. MVP är en lektionsserie för skolan, med målet att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser eller hör våld och kränkningar.

Av stadens grundskolor har 46 valt att arbeta med MVP där lärare och elever tillsammans arbetar förebyggande mot trakasserier, kränkningar och våld. Programmet skapar en systematik i skolans arbete och involverar hela skolan.

Programmet bygger på tematiska lektioner där kärnan är att arbeta med olika scenarion för att tillsammans med eleverna reflektera kring hur vi på olika sätt kan

agera mot våld i vardagen. Dessa program är en väg för Stockholms grundskolor att aktivt arbeta förebyggande mot bland annat stereotypa könsroller, arbeta med jämställdhet och arbeta för att skapa en attitydförändring kring våld. För att ytterligare förstärka detta arbete kan stadens grundskolor ansöka om särskilda medel från central förvaltning för att utveckla det normkritiska värdegrundsarbetet. Normkritik är ett förhållningssätt som har till syfte att synliggöra och granska vilka privilegier och normer som råder i en grupp eller i ett samhälle, exempelvis kring sexualitet och samlevnad. Att arbeta normkritiskt innebär att analysera och ifrågasätta normer om bland annat kön och vad som anses utgöra en ”man” och ”manlighet” respektive ”kvinna” och ”kvinnlighet”.

Utbildningsförvaltningens stödmaterial- ”Att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet” vänder sig till lärare och annan pedagogisk personal i skolan. Stödmaterialen innehåller bland annat filmer om maktlekar, mobbing, konflikter och konflikthantering, empati, brott i grupp, gängkriminalitet, vardagsvåldet i skolan, skojbråk, livet som macho, hot och hat med mera. Utöver dessa insatser erbjuder utbildningsförvaltningen olika kompetenshöjande utbildningar för att öka kunskaperna om hbtqi+, för skolpersonal samt stöd för att genomföra hbtq-diplomering.

I det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer ingår också att samtala och undervisa om hedersrelaterat våld och förtryck. De kommunala grund- och gymnasieskolorna arbetar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Dessutom ska skolan bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen granskas maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck. Eleverna ges även möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. Alla grund- och gymnasieskolor arbetar aktivt med källkritik i alla medier.

Förvaltningen har i samarbete med Origo, Stockholms läns resurscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck, tagit fram en anpassad föreläsning för skolpersonal. Föreläsningen ges två gånger per år. Den första genomfördes i augusti 2022.

Enligt utbildningsförvaltningen är det av största vikt att all personal som arbetar med elever har relevant kunskap om våldsprevention för att kunna bemöta svåra komplexa frågor i undervisningen men också i olika situationer utanför undervisningen. Därför kommer värdegrundsarbete inriktat mot våldsprevention vara fortsatt ett prioriterat område under kommande år.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2024 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Peter Backlund (S), ser Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att arbetet med värderingar är viktigt i förskolan och skolan, samt att det är viktigt att rusta barn för vad de kan möta i sociala medier. Förskolan har ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar barnens utveckling, val och lärande, vilket framkommer i förskolans läroplan. Av läroplanen framkommer också att hur förskolan organiserar utbildningen, hur barnen blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på barnen bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.

Förvaltningen anser inte att det finns ett behov av ett koncept, utöver det som framkommer av läroplanen. Däremot instämmer förvaltningen i den problematik som motionären tar upp och att staden därför bör fokusera på jämställdhet i förskolan, i enlighet med läroplanen. Det kan göras genom att förskoleförvaltningen efterfrågar hur stadsdelsförvaltningarna arbetar med jämställdhet i förskolan samt tar fram gemensamma utbildningsinsatser, metodstöd och uppföljningar av jämställdhetsarbetet. Det är viktigt att insatser, stöd och uppföljningar som tas fram är specifikt utformade för förskolan, då förskolan har ett annat uppdrag, läroplan och förutsättningar än skolan.

När det gäller det som framkommer om sociala medier i motionen, ser förvaltningen att det är en viktig del av den digitala kompetens som barn ska få med sig i förskolan. Under våren fick nämnden förslag till ändring av förordningen om läroplan av förskolan på remiss. Förslaget innebär bland annat att det inte ska finnas krav på att använda digitala lärverktyg i förskolan och att utbildningen i förskolan i huvudsak ska vara skärmfri. Förvaltningen angav då i svaret att en konsekvens av att ta bort kravet på användande av digitala verktyg i förskolan kan innebära en risk för ökade klyftor när det gäller barns möjligheter att utveckla en digital kompetens, något som går emot förskolans kompensatoriska uppdrag. Då förskolan ska förbereda barnen för fortsatt utbildning bör alla barn erbjudas likvärdiga förutsättningar och möjligheter att grundlägga ett ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik. Det handlar exempelvis om att vissa barn riskerar att inte få stöd i att hantera de risker de kan komma att utsättas för på nätet. Förvaltningen anser att detta fortsatt bör vara en del av läroplanen, och att det därmed inte skulle behövas ett koncept, utöver det.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det som svar på Remiss av motion om ett utvecklat värderingsarbete i skolan

Reservation av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Forskning visar att skolan är den enskilt viktigaste faktorn för att skapa ett jämlikt liv för alla barn i Stockholm. De senaste årens våldsvåg visar tydligt att skolans förebyggande arbete behöver fortsätta att stärkas. Tidiga insatser är viktiga för att göra en förändring på sikt. Trygghetsfrågor är ett prioriterat område i stadsdelsförvaltningen. Redan i förskolan arbetar man med värderingar, normer och social kompetens och förskolorna i Hässelby-Vällingby lägger just nu extra fokus på det förebyggande arbetet genom att stärka barns resiliens, det vill säga barns självkänsla, självreglering och motståndskraft.

Det är viktigt att jobba med attitydförändring på alla nivåer och att börja med individen tidigt är en nyckel till framgång. Inom stadsdelsförvaltningen är det en hög personaltäthet i förskolan vilket möjliggör stort fokus på detta även i relationen mellan barnen. Att överbrygga värderingsarbetet från förskola till skola när barnen har färre antal vuxna omkring sig och barngrupperna är större är ett förbättringsområde, inte bara inom Sverige, då forskning visar att en del av det värderingsarbete som förskolan byggt upp ebbar ut under skoltiden.

Skolan har en viktig roll i att utmana traditionella könsnormer. Normer kring maskulinitet påverkar pojkars skolarbete negativt, vilket kan leda till sämre studieresultat och långsiktiga negativa konsekvenser. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och regeringen gjorde en satsning på män och jämställdhet 2016-2017 då fokus låg bland annat på jämställd utbildning, hälsa och våldsförebyggande arbete. Det togs fram en skrift som beskriver möjliga strategier för att utveckla skolans arbete, med utgångspunkt i ojämställdhet och normer för maskulinitet. Förhoppningen är att materialet ska stärka det pågående arbetet och inspirera till nya insatser med målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Skolundervisningen bör enligt skriften bland annat innehålla genusmedveten undervisning, våldsförebyggande arbete samt integrerad sex- och samlevnadsundervisning. Allt detta för att så genomgående som möjligt i all undervisning ge eleverna fler tillfällen att diskutera och reflektera över normer, relationer och sexualitet ur olika perspektiv.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning anser att det är av stor vikt att arbeta med tidiga sociala insatser för att förhindra kriminalitet och utanförskap. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att staden ska fortsätta jobba med värderingsarbete i förskolan och skolan, där man bemöter destruktiva mansnormer i samhället i stort och

på sociala medier. Det görs dock redan ett omfattande arbete inom området och SKR och regeringen har tagit fram ytterligare underlag för verksamheterna att utgå från. Det är viktigt att detta prioriteras inom både förskola och skola men förvaltningen kan inte se ett behov av ta fram ytterligare material för att detta ska kunna genomföras.

Stadsdelsförvaltning föreslår att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar yttrandet i tjänsteutlåtandet som sitt eget och överlämnar det som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förskolan är viktig för barnen och deras utveckling och har dessutom ett kompensatoriskt och ett lärande uppdrag. Alla barn ska även ges möjlighet att delta i förskolan, och på Kungsholmen är deltagandet generellt sett högt. Vidare är förskolan en viktig del i det förebyggande arbetet för att ge alla barn möjlighet till en trygg och lärande miljö. Socialtjänsten bistår och hjälper redan idag till genom samverkan med skolor och förskolor. Med socialtjänstens kunskap stärks arbetet för att identifiera barn som far illa, minska att barn utsätts för våld och som riskerar att hamna i kriminalitet. Detta ligger också i linje med det nya förslaget till socialtjänstlag, som innebär att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande och fånga upp behov innan dessa har blivit för stora.

På Kungsholmen arbetar socialtjänstens fältassistenter aktivt och systematiskt med norm- och våldspreventivt arbete med elever i årskurs 6 till och med elever i årskurs 9, bland annat genom strukturerade metoden MVP (mentorer i våldsprevention) och föreläsningsserien Machofabriken. Under vårterminen genomförde fältassistenter 18 workshops för elever i årskurs 8 och 9, utifrån Machofabriken, på två olika skolor. Machofabriken innehåller workshops och föreläsningar om normer, samtycke och våld samt gör en djupdykning kring maskulinitetsnormer och hur dessa påverkar alla, inte bara killar. Därutöver har fältassistenter genomfört 16 lektioner av programmet Respekt och självrespekt (RoS) på två av Kungsholmens skolor. Programmet syftar till att hjälpa unga ta till sig goda värderingar, tankemönster och normer kring sexualitet och könsroller. Målet är att skapa goda förebilder, väcka funderingar och tydliggöra vad som är tillåtet och otillåtet för att tydligt skilja mellan frivillighet och tvång.

Fältassistenternas erfarenhet är att teman om våld och maskulinitet tenderar att skapa diskussioner hos eleverna och responsen har varit att de flesta av eleverna har tyckt att föreläsningsserierna och diskussionerna har varit bra, vilket bidrar till att lärarna på så sätt kan fortsätta att jobba med dessa ämnen vidare. Fältassistenterna blir inbokade

på flera av skolorna på Kungsholmen, men inte alla. De skolor som redan tagit del av föreläsningarna brukar oftast fortsätta med det när det kommer nya klasser.

Kungsholmens kommunala förskolor använder sig av flera olika värderingsmaterial i arbetet med barnen, exempelvis Okey med dig, som handlar om samtycke och innefattar ett handledningsmaterial till pedagogerna om hur de kan arbeta med samtycke tillsammans med förskolebarn. Barnen får verktyg för att respektera sina egna och andras gränser, lära sig tolka andras signaler och agera efter detta. I arbetet med Plan mot diskriminering och kränkande behandling använder förskolorna Skolinspektionens underlag för självvärdering av förskolans arbete med jämställdhet. Underlaget är viktigt för reflektion kring förhållningssätt och arbetssätt, samt för att ta fram utvecklingsområden kopplat till jämställdhet.

Förvaltningen ser inget behov av att ta fram ett stadsgemensamt koncept för värderingsarbete för förskolan, då detta arbete redan fortgår aktivt utifrån förskolans läroplan, upparbetad samverkan med socialtjänsten och utifrån de olika stödmaterial som finns framtaget.

När det gäller förslaget om stadsgemensamt koncept för värderingsarbete i skolan, ligger detta under utbildningsförvaltningens ansvarsområde, och förvaltningen lämnar därför inga synpunkter eller förslag till detta. Dock vill förvaltningen lyfta att man stöttar skolorna idag i detta arbete genom att erbjuda föreläsningar med fältassistenter, och ser positivt på alla skolor ges möjlighet att arbeta med värderingsarbete, oavsett tidspress.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Akademikerförbundet SSR

Akademikerförbundet SSR:s remissvar daterat den 26 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Under lång tid har Akademikerförbundet SSR lyft behovet av att stärka det förebyggande arbetet. Det är genom tidiga insatser samt att varje barn kan ses och mötas i skolan som vi förebygger psykisk ohälsa och undviker större problem som både innebär mänskligt lidande och mer krävande samhällsresurser.

Akademikerförbundet SSR är ett fackförbund med stark förankring i värdegrundsarbete och i förbundets stadga § 4 står att *"Akademikerförbundet SSR:s verksamhet bygger på de värderingar som kännetecknar en demokratisk rättsstat, sådana de kommit till uttryck i svensk grundlag, FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna samt den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.... Medlem ska verka för förbundets sammanhållning och bidra till god yrkesetik och solidaritet inom yrkeskåren."*

Förbundet har tagit fram etiska koder bland annat i form av dokumenten Etik i socialt arbete och Policy för sko/kuratorer till stöd i yrkesutövningen. Materialet används även vid undervisningen på socionomutbildningen.

Förbundets medlemmar utgör majoriteten av stadens medarbetare inom såväl elevhälsan som socialtjänsten. Yrkesetiken och grundläggande värderingar är en självklarhet. Genom det finns redan god kompetens hos stadens medarbetare till värderingsarbete, men det saknas många gånger organisatoriska strukturer eller förutsättningar för det etiska och socialt främjande arbetet.

Inom stadens skolor finns elevhälsoteam med bland annat skolkurator som ska arbeta främjande och förebyggande i frågor om exempelvis psykisk ohälsa och emotionell utveckling.

För att skolkuratorer ska ges förutsättningar att kunna arbeta förebyggande krävs att en skolkurator inte ansvarar för mer än 300 elever enligt en undersökning av Akademikerförbundet SSR. I Stockholms stads skolor är det i genomsnitt över 800 elever per skolkurator och många skolkuratorer har ansvar för flera skolor varför många skolor därför saknar tillgång till skolkurator flera dagar per vecka.

För att kunna förbättra värderingsarbetet och det förebyggande arbetet inom stadens skolor samt att skapa förutsättningar till handledning och konsultation till övriga yrkesgrupper i skolan behövs fler skolkuratorer.

Akademikerförbundet SSR ser positivt på förslaget om att ta fram utbildning och strukturer för ett stärkt värderingsarbete inom skolan tillsammans med medskicket att det behövs förutsättningar för att elevhälsa och socialtjänst ska kunna arbeta mer förebyggande och främjande.

RFSL Stockholm

RFSL Stockholms och RFSL Ungdom Stockholms remissvar daterat den 7 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Även om vi givetvis stödjer motionens ambition om att motverka destruktiva mansnormer och bidra till ett bättre klimat i skolan, avstyrker vi motionen om att staden ska utveckla ett eget värderingsarbete i skolan. Vi menar att resurserna istället bör användas för att stödja och utveckla den befintliga kompetensen och utbildningarna och programmen som redan finns i stadens ideella föreningar för att bemöta destruktiva normer i samhället i stort och på sociala medier.

Motionen om ett utvecklat värderingsarbete i skolan tar upp en viktig fråga om hur destruktiva mansnormer kan motverkas genom skolans insatser. RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm anser att det är av största vikt att aktivt arbeta mot destruktiva normer, särskilt inom skolväsendet.

RFSL Stockholm erbjuder utbildningar i Stockholm, inklusive kortare informationsinsatser såsom föreläsningar och workshops, samt längre och

processinriktade utbildningar. Vi erbjuder även skräddarsydda upplägg efter specifika förfrågningar samt specialiserar oss på att öka hbtqi-kompetens och kunskap kring likabehandlingsfrågor, normkritik och mänskliga rättigheter. RFSL Stockholm genomför även Stockholms stads diplomutbildning för ett hbtqi-kompetent och normmedvetet bemötande och har lång erfarenhet inom skola och andra pedagogiska verksamheter. Därtill finns det andra aktörer inom civilsamhället med utbildningsprogram som redan fokuserar på destruktiva maskulinitetsnormer och våldsprevention i skolmiljön, såsom organisationen MÄN med deras program MVP Skola.

Istället för att utveckla nya koncept, som motionen föreslår, rekommenderar vi att staden satsar på att tillföra resurser som gör det möjligt för skolor att ta del av befintliga utbildningar – exempelvis stadens egna diplomutbildning eller andra aktörers redan existerande program. Detta skulle vara ett mer effektivt sätt att utnyttja resurser, den befintliga kompetens och de program som redan är väl utvecklade och prövade.

Vidare finns det behov av att tydliggöra vad det föreslagna konceptet för värderingsarbete innebär. Det är oklart vilka specifika åtgärder och metoder som föreslås, hur dessa skulle implementeras och vilka resurser som krävs. Vi anser att om ett nytt utbildningskoncept ska tas fram så är det nödvändigt att den föregås av en grundlig utredning för att bedöma om ett nytt koncept är den mest effektiva metoden eller om det finns mer lämpliga strategier som bättre kan möta de utmaningar som motionen belyser. Exempelvis genom att ta tillvara på den kunskap och kompetens som civilsamhället redan erbjuder.

RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm avstyrker därför Motion om ett utvecklat värderingsarbete i skolan (KS 2024/609).

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Ismail Ali (C)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande.

Förvaltningen svarar att läroplanen täcker den typ av kunskap som vi lyfter i motionen. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikaliseringsarbete. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar det arbete som görs i staden med MVP men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar dock om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Vi anser att skolan behöver kunskap om destruktiva antidemokratiska värderingar. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikaliseringsarbete. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar det arbete som görs i staden med MVP men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar dock om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Vi anser att skolan behöver kunskap om destruktiva antidemokratiska värderingar. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikaliserings. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Peter Backlund (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar det arbete som görs i Enskede-Årsta-Vantör med värdegrundsarbete men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete. Därför tror vi inte att enbart läroplanen räcker till för att bemöta dessa krafter. För att förskola och skola ska bli mer framgångsrika i arbetet är vi övertygade att ett väl utarbetat koncept för värdegrundsarbete är nödvändigt.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Fatima Nur (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar det arbete som görs i staden med MVP men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar dock om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Vi anser att skolan behöver kunskap om destruktiva antidemokratiska värderingar. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikalisering. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar det arbete som görs i staden med MVP men anser samtidigt att det bör spridas i snabbare takt, samt breddas för att nå fler. Motionens förslag handlar dock om ett bredare värderingsarbete än enbart våldsprevention genom MVP. Vi anser att skolan behöver kunskap om destruktiva antidemokratiska värderingar. Som framgår av motionen så har flertalet förskollärare, lärare och annan skolpersonal aldrig fått någon utbildning i hur destruktiva värderingar hos elever ska bemötas, trots att läroplanerna för samtliga skolformer föreskriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Kunskap om destruktiva mansnormer och våldsprevention genom MVP är en viktig del men även högerextrema, antidemokratiska och våldsbejakande värderingar behöver bemötas. Inte minst krävs mer kunskap av förekomsten av kodord och symboler på sociala medier, i klotter och annan kommunikation, för att kunna identifiera och förhindra radikalisering. Här anser vi att det bör ske ett utbrett och organiserat värderingsarbete i skolan för att nå ut till barn och unga.